

Gøyerne, Gråbrødreklosteret og Næstved i reformationstiden

04-06-2017, Revideret 12. januar 2021 – Dorothy Jones

I starten af 1500-tallet lå et af Næstveds fornemste huse lige overfor Skt. Peders kirke. Det var familien Gøyes byhus. De var den rigeste familie i Danmark efter kongefamilien, og ejede ud over huset i Næstved også store godser på landet bl.a. Krænkerup på Lolland. Huset blev revet ned for ca. 60 år siden, og bygningen opført i dets sted beholdt husets navn, Gøynes gård. Gennemgangen ved Gøynes gård fra kirkepladsen til Axeltorv kaldes Gråbrødrestreæde. Af gode grunde. I dag er torvet en nærmest tom plads. I starten af 1500-tallet, stod et kæmpestort kloster her, Gråbrødreklosteret. Og Gøye-familien havde en hel del med Gråbrødreklosteret at gøre.

Gøynes Gård til højre

Munkene ved Gråbrødreklostret var franciskanermunke. De var tiggermunke og gik klædt i munkekutter lavet af sækkelærred, det billigste ufarvede stof, og derfra fik de deres kaldenavn gråbrødre. Som tiggermunkeorden måtte deres kloster heller ikke eje noget. Hvor andre klostre, som benediktinerklosteret Skovkloster (Herlufsholm i dag), havde masser af penge fra de ejendomme de ejede, havde gråbrødrene meget lidt. Disse tiggermunke var derfor meget synlige i Næstved, for de måtte tigge sig til penge fra byens borgere så de kunne købe mad til at supplere det de dyrkede i klostrets have.

Mogens Gøye var far til Birgitte, som stiftede Herlufsholm kostskole. Der findes desværre ingen portrætter af ham, men på hans ligsten står han mellem sin første hustru Mette, Birgittes mor og sin anden hustru Margrethe. Klædt i rustning og med et Gøye-skjold i hånden, prydes stenen foroven med våbenskjold fra hans forfædre- og mødreneslægter, helt tilbage til de 16 adelige tipoldeforældre. Se, så fornem var han. Hustruerne har kun fået 8 våbenskjold med hver især!

I middelalderen blev de adelige og de velhavende borgere begravet i kirkerne, i selve kirken, gerne tæt ved alteret¹. Det betalte de mange penge for, for det var bedste sted at ligge. Den gang når en person døde, troede de at personen skulle igennem skærsilden, noget der ligner helvede, før de kunne komme i himlen. Men hvis man kunne få nogle af kirkens folk, præster og munke, til at bede for sig, ville man få kortere tid her, og det kunne man også betale sig til. Man kunne donere "gaver" til kirken/klosteret som blev honoreret med bønner i giverens navn. Mogens' oldefar havde foræret gråbrødreklosteret i Næstved en kalk, til brug ved nadveren. Til gengæld for sølvkalken skulle de bede for Mogens' oldeforældres sjæle. Den 22. august 1505 gav Eskil Gøye, Mogens' far, Gråbrødreklosteret 10 Mark og 1 Mark til Gardianen og til hver af præstebrødrene.

¹ Ifølge Johs. Lindbæk i "De danske Franciskanerklostre" var enten Mogens Gøye eller hans hustru Mette Bydelbaks bedsteforældre begravet i Næstved Gråbrødrekloster kirke. Men Mogens Axelsen Gøye, d. ca. 1450, skulle være begravet i Maribo domkirke, og Erik Ottesen Rosenkrantz være begravet i Mariager klosterkirke. Så det er mest sandsynligt at det er Mettes bedsteforældre der er begravet i Næstved.

Mogens' morfar Erik Ottesen Rosenkrantz døde i 1503, og blev begravet ved sin hustru Sophie Henriksdatter Gyldenstjernes side i Mariager Klosterkirke. Sophie døde allerede i 1477, 43 år gammel, efter 21 års ægteskab og havde da født 17 børn, 9 drenge og 8 piger. En flot ligsten blev fremstillet til hende. Ligstenen med parret i helfigur, er lidt usædvanlig med en ung mandefigur stående mellem parret, holdende Rosenkrantz og Gyldenstjerne² slægts våbenskjold. Sophie rører hans hoved med sin højre hånd. Er han mon en af deres sønner, som døde før moderen? Ligstenen blev flyttet til Hornslet kirke i 1587, men er desværre meget "slidt". Eriks forældres ligsten er også at finde i Hornslet kirke, Otto Nielsen Rosenkrantz d. 1477 og Else Holgerdatter Krognos d. 1470. Den blev formentlig også flyttet hertil fra Mariager kloster. Den er i noget pænere stand. Imellem parret ligger en pige/datter. Fantastisk at vi herved har personfigurer af Mogens Gøyes bedsteforældre og oldeforældre Rosenkrantz, som levede i 1400-tallet 😊.

² Rosenkrantz og Gyldenstjerne, dog uden at have noget som helst at gøre med Shakespeare 😊

Noget usædvanligt valgte Mogens' mor Mette Rosenkrantz at bo på Gråbrødre-klostret. Hun blev i praksis skilt fra Mogens' far, selv om den slags ikke fandtes den gang. Og han giftede sig, igen meget usædvanligt, medens hun stadig levede, med Sidsel Axelsdatter Brahe! Det var hverken Mogens eller Henrik, Eskild Gøyes sønner, eller deres søster Ida³, der arvede Gøynes Gård da han døde, men deres stedmor Sidsel Brahe, og på den måde røg Gøynes Gård ud af Gøyeslægtens ejerskab allerede i 1506.

Ligtog - Det en ridderens skjold som rytteren har på ryggen.

Da Mogens blev gift med Mette Bydelsbak var de hver især de rigeste ledige på ægteskabsmarkedet. Mette havde været enearving til sin familieformue, og var rig på både penge og ejendomme, bl.a.

Gunderslevholm. Det var to fornemme og rige slægter, som nu dannede en union. Mogens var i rigsrådet, blev en af kongens allermest betroede mænd, og deltog i alle de vigtige statshandlinger, og medens han havde travlt med den slags, havde Mette travlt med at føde børn. Hun fik 10 hvoraf den sidstfødte var Birgitte Gøye. Birgitte var kun 2 år gammel da hendes mor Mette døde i november 1513. Hun blev sendt til opdragelse hos benediktinernonne på Ring kloster ved Skanderborg. Mette blev begravet i Gråbrødre-klostrets kirke i Næstved. Ved sin hustrus død skrev Mogens et nyt testamente. I det valgte han selv, den dag han døde, at blive begravet ved siden af sin hustru i klostret. Han donerede til den tid munkene 100 Mark, og *"sin bedste hest og sit harnisk, som han plejede at ride ude i"*, til gengæld skulle de bede for hans aflivede sjæl. Sådan var skikken for adelsmændene i den katolske tid. Hesten med en rytter iført den afdødes harnisk førte an i begravelsestoget, og var med helt inde i kirken under ceremonien. Efterfølgende blev adelsmandens sværd lagt på hans kiste medens hesten og rustningen blev solgt og pengene gik til klostret/kirkens udgifter.

Et år efter Mogens blev enkemand, fik han en meget ærefuld opgave af kongen. Christian d. 2 skulle giftes med den på det tidspunkt 12 år gamle prinsesse Isabella, som boede hos sin faster i Bruxelles. Mogens blev sendt ned til hende, friede og blev viet til hende som kongens stedfortræder. Godt et år senere da prinsessen var blevet 14 år, skulle hun hentes til Danmark. Nu var det ikke Mogens der blev sendt afsted på

³ Ida Eskildsdatter Gøye var gift med Henneke Sested, men også de blev "skilt".

denne vigtige mission, men hans lillebror Henrik Gøye. Vel ankommet til København blev Isabella, nu kaldt Elisabeth, kronet som dronning. Året var 1515 samme år som Mogens blev gift for anden gang. Han havde været enkemand i 2 år, og var ca. 45 år gammel. Denne gang greb han tingene anderledes an. Bruden, Margrethe Sture, var godt nok adelig, men ikke af den fineste fine slags som han selv var. Værre var faktisk, at hun næsten ingen penge havde. Det der siges om Margrethe, var at hun var kendt for sin skønhed! Hun havde ingen formue, men han havde i rigt mål. Han blev øjensynligt gift med Margrethe fordi han simpelthen ville være hendes ægtemand.

Christian d. 2. og Elisabeth på altertavle

Brødrene Mogens og Henrik Gøye var meget forskellige. Hvor Mogens havde arvet Krenkerup, giftede sig første gang med en rig enearving, gjorde fordelagtige jordopkøb og brugte sine politiske evner til at gøre karriere, gik det noget anderledes for sig med hans bror Henrik. Han havde arvet Gissselfeld, var ungkarl og var mere af en krigernatur end sin bror. Det virker heller ikke som om Henrik havde sin brors økonomisk sans. I 1508 skyldte han f.eks. Oluf Daa til Ravnstrup 200 rigsdaler. Flere breve findes dateret og skrevet netop på Ravnstrup hvor Henrik aftaler pant og tilbagebetalingsbetingelser for beløbet. Begge brødre var med da Christian d. 2. førte krig for at blive konge af Sverige, Mogens som Rigmarsk, dvs. chef for hæren. Henrik udmærkede sig, og fik den ære ved Christians kroning i Stockholm, at bære rigsæblet for ham. Han blev endda indsat som statsholder her i 1522 en kort stund.

I Danmark nåede Kong Christian d. 2. at blive vældig upopulær. I 1523 besluttede de danske adelsmænd at opsigte deres troskab til ham, og satte Frederik d. 1. som konge i hans sted. Mogens Gøye overvejede længe hvem han ville støtte. Det blev den ny konge Frederik, og som belønning for det forlænte han Mogens benediktinernonneklosteret på Gavnø. Henrik Gøye fastholdt sin støtte til Christian d. 2. Christian flygtede, med hustruen Elisabeth og deres børn, ud af landet, og Henrik sad tilbage i København og kæmpede kongens kamp for ham. Christian havde lovet, at hvis borgerne holdt byen i 3 måneder, ville han vende tilbage med en hær og generobre magten i Danmark. Den nye kong Frederiks hær af landsknægte, nåede frem til København, de omringede byen og belejringen var i gang. Man kunne lige så godt udsulte byen,

som at kæmpe sig til magten. København holdt ud i 7 måneder, Christian vendte ikke tilbage, for han havde ingen penge til at lønne en hær af landsknægte med. Henrik Gøye stod frem og forhandlede på det hungerramte Københavns vegne. Det var hans bror Mogens Gøye, som var Frederik d. 1. repræsentant. Det må på alle måder have været mærkeligt for brødrene. Men sådan er det i borgerkrige, at bror kan komme til at stå overfor bror. Henrik fik aftalt en fornuftig fredsftale, også for sig selv. Han forlod Danmark og levede i landflygtighed i 2 år, men fik lov at beholde de ejendomme han havde at vende tilbage til, til den tid.

Birgitte Gøye var blevet hentet hjem fra Ring kloster da Mogens giftede sig med Margrethe. Hun havde med sig nonnen Mette Ovesdatter som skulle opdrage og lære hende gudsfrygt, fromhed og høviskhed. Da hun var ca. 14 år i 1525 blev Birgitte forlovet med den ca. 33-årige Jesper Daa. Jespers far havde været gift med Karen Bydelsbak, en slægtning til Birgittes mor Mette Bydelsbak, så det kunne tyde på at den alliance havde været drøftet inden moderen var død. Man giver Margrethe Sture, Birgittes stedmor, godt hjulpen af nonnen Mette Ovesdatter, skylden for at forlovelsen blev gennemført⁴. Birgitte blev tvunget til det, hun har modstræbende, men som en ordentlig datter, accepteret familiens valg på sine vegne; de har åbenbart ment, at hun nok skulle blive glad for Jesper. Det virker meget mod det man ellers kender til Mogens Gøye, at han ville lade sin datter forloves med en hun ikke brød sig om, trolovelsen var lige så juridisk forpligtende som et ægteskab. At han også havde en hulens masse andre børn, der også skulle sørges for er ikke nogen rimelig forklaring.

Martin Luther var i gang med at udbrede sine reformtanker, som spredte sig som ringe i vandet. Mogens Gøye blev grebet af reformationstanker, og blev en af de første danske adelsmænd, som blev protestant, og som foregangsmand blandt adelen, levede han nu efter den nye trosretning. Han havde sin egen præst, som var optændt af Luthers tanker, og som holdt den nye type gudstjeneste på dansk. Mogens havde selv mindst en bog skrevet af Martin Luther⁵, og allerede i 1526 forargede Mogens alle omkring sig, som holdt sig til den katolske tro, ved f.eks. at spise kød om fredagen hvor man ellers kun spiste fisk. Og samme år, skete en episode som der øjeblikkeligt må være blevet talt om landet over, Mogens' hofnar spottede og hånede munken Poul Helgesen, som lige havde forsvaret den katolske tro for kongen og rigsrådet. Til gengæld hjalp Mogens almindelige bønder og borgere, som kom i problemer, da de pressede på for at gennemføre flere reformer i kirken.

Nogenlunde samtidigt kom Henrik Gøye tilbage fra sit eksil i udlandet. Han var i pengenød og så sig nødsaget til at sælge Gisselfeld. Frederik d. 1. havde dog accepteret ham tilbage i folden og Henrik blev lensmand på Vordingborg og Rønnebæksholm. Nu hvor der var faldet lidt ro over det hele, kunne Henrik efter flere års forlovelse endelig i 1527, blive gift med Eline Henningsdatter Godov. Eline, født på Svend-

⁴ At Mogens og Margrethe svarede hendes bøn med "de ikke ville være æresløse for hendes skyld" kan være sandt. Men det kunne også være at Birgittes udlægning i 1540 af omstændigheder omkring trolovelsen var gjort mere dramatisk end det faktisk var i 1525, for at gøre det nemmere at få forlovelsen annulleret.

⁵ Uthlegginge der Evangelien unde Epistlen, af Martin Luther, Wittenberg 1526. Dateret hos Herluf Trolle 1554.

strupgård, var af lavadelig slægt, og arvede en part af herregården Skørringe på Lolland. De fik 4 børn.

Frederik 1 og Sophie

Mogens var i mellemtiden røget helt op i superligaen som rigshofmester for Frederik d. 1., dvs. han var en af de mest magtfulde i landet. Og det skulle kunne ses på hans tøj. I 1528 udstedte kongen, en ny lov: "Forordning om klædedragt og anden skik blandt adelen". Loven præciserede hvad man måtte have af tøj, f.eks. for adelen, som dermed kun måtte eje 3 dragter af silke hver. Der var dog to som måtte klæde sig i al den silke de ville, for de skulle tjene riget til ære, og den ene af dem var Danmarks Rigshofmester Mogens Gøye. Den anden var Danmarks Rigsmarsk, chefen for hæren, Tyge Krabbe.

At det gik så godt for Mogens var egentlig bemærkesværdigt, for han var efterhånden blevet ganske uenig i hvordan meget foregik i det katolske Danmark. Uroen voksede mellem tilhængerne af det katolske parti, og de nye protestanter. Men Mogens var dygtig til, både at stå fast i sin tro, og at gemme sig når det var det der var det klogeste at gøre. Kongen satte stor pris på ham, og i 1528 gav ham endnu et kloster som belønning, denne gang Gråbrødre-klosteret i Flensborg. Det kan lyde lidt mærkeligt når nu manden var blevet protestant, og som det skulle vise sig, var meget imod hvordan sådanne tiggerklostre fungerede. Og klosteret overlevede heller ikke, munkene skulle ud. Han sendte sin præst Svend Mogensen, til klosteret for at overtale munkene til at forlade klostret, og de fik to måneder til selv at lukke ned. Det ville de selvfølgelig ikke, så det endte med at Mogens fik byens borgere til at hjælpe sig. En søndag morgen dukkede de op midt i en messe i klosterkirken, og endelig forstod munkene at det var alvor. Det gik rimelig fredeligt til, ingen kom til skade, og med lidt mønter i lommen forlod de byen.

Margrete, Mogens anden hustru, som havde født ham 10 børn, døde senere på året. Hun blev ikke begravet i Næstved, der hvor Mogens' første hustru lå, og hvor han tidligere selv havde valgt at skulle ligge. Nu var han jo blevet manden der jagede munkene ud af Gråbrødre-klostre. Det var gået forholdsvis nemt med at lukke klostret i Flensborg, så succesen kunne lige så godt gentages. 2 år senere, i 1530, stod Mogens for at munkene blev jaget ud af Gråbrødre-klosteret i Randers. I 1532 var det Næstveds tur. Det må, på det personlige plan, have været en hård beslutning at tage, at nedlægge klosteret som havde betydet så meget for hans familie igennem generationer, og hvor han selv skulle være endt i sin kiste. At hans kære lå begravet her måtte han se ud over i reformationens navn.

Der var allerede nogen utilfredshed i byen, og borgerne var blevet mindre og mindre venligt stemt overfor munkene her. De havde året før, i mindre grad, ladet deres frustrationer gå ud over Gråbrødrene. Deres vrede var imidlertid lige så meget rettet mod benediktinerne på Skovklostret der tjente rigtig godt på de godt hundrede huse de ejede i Næstved, som de lejede ud. Lejerne mente at de gav for meget i husleje, og

de var irriterede over at de ingen rettigheder havde, hvis de f.eks. lavede forbedringer på huset, kunne de smides ud dagen efter, uden at blive honoreret for det arbejde de havde gjort. Næstved var som et bål klar til at blive tændt.

Det er så heldigt, at et par af gråbrødrene, Rasmus Olsen og Jacob Jensen, skrev om hvordan "*udjagningen*" som de kaldte det, af munkene foregik. Vi har dermed fortællingen direkte fra et par, det gik ud overs synsvinkel. Vi kan starte med at de kaldte Mogens Gøye for "*den ugudelige kætter*", som var "*både djævlens slave og soldat*". Og sådan her forgik det ifølge Rasmus og Jacob.

Først sendte Mogens Gøje nogle af sine præstevenner til Næstved for at lave uro og ballade, "*de skreg op mod gråbrødrene*". Men det var munkene åbenbart helt "cool" over for.

Så sendte Mogens Johannes og Niels, et par frafaldne gråbrødre, som Rasmus og Jacob kendte og beskrev som "*døgenigte*", det betyder at de var dumme og dovne. De skulle være med til en messe, og lytte til broder Rasmus Olsens prædiken. De skulle notere nogle punkter fra hans prædiken, som man kunne være kritiske over for, og stille spørgsmål til. Prædikenen var selvfølgelig holdt på latin. Denne liste sendte de til Mogens Gøye, og han iværksatte en undersøgelse. Imedens sendt han et bud tilbage til Gråbrødrene i Næstved og forbød ikke kun Rasmus Olsen, men alle de andre med prædikentilladelse at prædike førend de var blevet afhørt om sagen.

Så drog Rasmus og Jacob til København til selveste rigsrådet, for at forsvare de punkter fra Rasmus' prædiken der var sat spørgsmålstegn ved. Da de var inde i rådet læste de alle beskyldningerne op på dansk. Alle, inklusive de kloge hoveder der var vidende om kristendom, blev helt enige om at det var særdeles kristeligt det der var blevet sagt i prædikenen. Nogle begyndte endda at græde, og frygtede at Gud ville straffe dem for at nogen havde tvivlet. Rigsråden Tyge Krabbe, som var forkæmper for at bevare katolicismen, tog sagen og afgørelsen med, og viste kongen. Kongen sendte sagen videre til Mogens Gøje til nærmere undersøgelse! Mogens fik et par lutheranere til at kigge på prædikenen, og de fordømte den selvfølgelig. Så skrev Mogens Gøye, ifølge Rasmus og Jacob, et hemmeligt brev til Næstved byråd, hvori han påstod at det var Rigsrådet som havde erkæret prædikenen som kættersk, og tilføjede en totalt meningsløs bevisførelse. Rasmus og Jacob vendte tilbage til deres kloster i Næstved og her besluttede gråbrødrene, at parret skulle til klosteret i Roskilde for at hente hjælp.

Men det kom ikke til at ske, for Kongen gav Gråbrødreklosteret i Næstved til byens borgere. I et brev til borgerne, underskrevet af Mogens Gøye på Antvorskov den 10. august 1532 gjordes rede for hvad der skulle ske. Alt i klosteret, kirken, de øvrige bygninger⁶, haven og kirkegården var deres, undtagen huset, som stod på klosterområdet, som adelsmanden Claus Daa og hans mor Gundel Griis ejede. Det borgerne skulle bruge pengene til, som kom ud af overtagelsen af klosterbygningerne og jorden, var at istandsætte helligåndshuset, og videreføre dets funktion som hospital for de fattige og syge, så de fik kost, klæder og pleje. Gråbrødrene skulle ud af klosteret. Mogens Gøye var formentlig ikke i Næstved, men han har i hvert fald haft sine mænd til at opildne byens borgere til at jage gråbrødrene ud. De forlod Næstved, og Mogens fik sølvkalken, som hans forfader havde givet klosteret mange år tidligere.

⁶ Gråbrødreklosteret havde ejet ejendommen med de fire boder, to på hver side af en port der førte ind til en gård. Den solgte de til Næstved by i 1531.

Det var formentlig også her, at han fik en bog, som senere kom i Birgitte Gøyes bogsamling. Man kan se på inskriptionen at den har været i brug i Næstved gråbrødrekloster. Gråbrødrene Rasmus og Jacob kunne ikke forstå at en mand, hvis forfædre, mor og hustru var blevet begravet hos dem, og som havde betænkt dem i sit testamente, kunne handle således imod dem.

Der er helt stille om Henriks syn på reformationen og rydning af Gråbrødreklosteret i Næstved. Måske fordi han, selv om han var lensmand i Vordingborg og på Rønnebæksholm, kæmpede med den gæld hans støtte til Christian d. 2. havde ladet ham tilbage med. Henrik havde set sig nødsaget til at sælge Gisselfeld til Johan Okse, og det volte ham efterfølgende en masse problemer med hans familie, ejendomme skulle helst forblive i slægtens ejeskab. Han fik aldrig rettet op på sine pengeproblemer, men Henrik og Eline har dog levet fornemt på borgen i Vordingborg så længe. Der blev afleveret tønner af de fineste vine hertil, og der blev bestilt varer hjem fra købmænd i Tyskland til dem. Og fra en inventarliste over genstande som Eline endelig returnerede til Københavns slot, hele 6 år efter Henriks død, kan ses hvordan de boede. Her var al den luksus man kunne ønske sig, store skønne flamske vægtæpper, sengeklæder i grønt og rødt fløjls og satin, og gyldenstyks og damask puder til siddemøblerne.

Få måneder før han døde var der bud til Henrik med den årlig husleje fra en ejendom han ejede i Næstved. Det var fra lejerens, en af kapellanerne ved Skt. Peders kirke, Hans Berensen, 10 mark, et pund byg og et pund rug. Henrik Gøye døde i Vordingborg i 1533, og blev begravet i Vordingborg kirke. Nogle måneder senere var man i gang med at rede Henriks pengesager ud. Hans Berensen aftalte at mødes med Eline Godov, Henrik Gøyes efterleverske, for gården han boede, ville hun formentlig arve. Faktisk endte enken Eline med at gå fra arv og gæld, så stærk forgældet havde Henrik været. Hun havde stadigvæk sin egen anpart i Skørringe og hun fortsatte som lensmand på Rønnebæksholm indtil 1542.⁷

⁷ Matthias Parvus oversatte i 1544 Urbanus Regiuss "Sjælens Lægedom". Han dedikerede bogen til "Erlig oc Velbyrdig Frue, icke aleniste aff Edel Slæct, men meget meer aff Gudfryctighed, ære oc dygd Fru Eline til Skiørring i Falster". Bogen arvedes via hendes svigerdatter Sybille Gyldenstjerne i familien og er i dag i Karen Brahes Bibliotek.

Mogens fortsatte med at arbejde for reformationens gennemførelse i Danmark. Da kong Frederik d. 1. døde i 1533, kunne Rigsrådet ikke blive enige om hvem af hans to sønner der skulle blive den næste konge, Christian som var protestant eller Hans der var katolik. Christian d. 3. blev udpeget som konge i 1534, men i første omgang kun over Jylland. Danmark blev kastet ud i det der kaldes Grevens fejde, en kompliceret borgerkrig som varede i to år. Groft sagt ønskede borgere og bønder reformationen og en lutheransk konge, medens adelen holdt fast i den katolske tro og ønskede om en katolsk konge de kunne styre. Bortset fra Mogens Gøye og nogle få andre, som modigt holdt fast i deres lutheranske tro. Mogens var en begavet forhandler, og forstod i flere tilfælde at udglatte farlige situationer. Det kom dog til en voldelig konfrontation i Nordjylland med flere tusinde døde, og endte med en langvarig belejring af København. Næstved blev berørt på den måde at byen måtte sende proviant og mandskab, og måtte betale en høj ekstraordinær skat til krigsomkostninger i flere omgange. København overgav sig til Christian d. 3. i juli 1536, og i oktober gjorde en lov med en ny kirkeordning Danmark officielt protestantisk.

Året efter i august, blev Christian kronet sammen med sin dronning Dorothea. Til festligholdelsen holdtes bl.a. en ridderturnering i København, hvor Mogens Gøye var inviteret til at dyste med. Så kan man jo straks se Mogens for sig, som han står på ligstenen i sin rustning og med lanse i hånden.

13 af børnene fra Mogens' 2 ægteskaber levede til voksenalderen, men 3 af disse nåede at dø inden deres far gjorde. Han fik også en søn, Falk, med den ufri Anne Jensdatter. Mogens Gøye var syg sine sidste år med hævelse i ben og fødder, og meget af hans tid gik med mange tvister og stridigheder om de mange ejendomme og jordbesiddelser han havde nået at samle ved både arv og køb. Han sloges i retten mod sit barnebarn Peder Okse om Gisselfeld, som han havde haft pant i da hans bror Henrik havde solgt det i 1526. Mogens Gyldenstjerne førte sagen for ham. Han tabte sagen og Mogens Gøye skrev til ham "*de handle nu med mig paa min alderdom som de ville*". Han døde i Skanderborg i 1544, ca. 74 år gammel. Det var hans datter Birgitte Gøye, som bestilte den flotte ligsten med figurerne af sin far, mor og stedmor i relief. Den står i Voldum kirke, nær Clausholm, hans yndede herregård i Jylland.

Gråbrødreklosteret i Næstved var blevet revet ned af byens borgere. Klosterkirken blev dog stående indtil 1553, da kongen gav dem lov til at nedbryde den, og bruge stenene til at lave reparationer på rådhuset, og tømmeret til forbedring af bolværket på havnen ved Susåen. Pladsen som nu stod tom efter den forsvundne klosterkirke, blev til Næstveds store torv, dengang kaldt Hestetorv, nu kaldt Akseltorv. Nogenlunde der hvor alteret havde været, stilledes byens kag op. Det var afstraffelsesstedet hvor man blev bundet hvis man skulle have offentlig straf for noget, f.eks. piskning. Der blev bygget huse rundt omkring torvet, der indrettedes butikker i stueplan, og her blev holdt marked, som der stadig gøres nu, to gange om ugen, onsdag og lørdag. Faktisk havde de været så dygtige til at fjerne alt synligt der havde med klosteret at gøre, at der århundreder senere var lidt tvivl om præcis hvor gråbrødreklosteret havde ligget. Men der skete det, at nogen skulle grave ud til en kælder til deres nye hus ved torvet, og her stødte de på nogle fundamenter, som de gættede på måtte være fra klosterets tid.

Derfor, i 1950-erne da der skulle graves op til at lave en underjordisk parkeringskælder på Akseltorv, stod arkæologerne klar. Det viste sig hurtigt at rester af et kæmpe byggeri, og en kirkegård lå under overfladen. Altså det forsvundne kloster. Mest interessant af de genstande de fandt, var 13 signeter. Det vil sige stempler med en adelpersons våbenskjold, som de brugte på breve og dokumenter, for at bekræfte underskriften. For nogle af dem kunne det ved våbenskjoldene identificeres hvem ejermændene var. Stumper af klosterkirkens mur malet indvendig med kalkmalerier i rødt, kom på museet. Knogler fra kirkegården samledes sammen, og blev kørt ud til Østre Kapel hvor de blev genbegravet. Fra fine

begravelser inde i klosterkirken blev fundet sværd, af dem 3 store tohåndssværd. Alt det de fandt, blev registreret, målt op og tegnet. Det er med de informationer at kunstneren Charlotte Clante har kunnet male det flotte maleri af gråbrødreklostret.

Gråbrødrekloster malet af Charlotte Clante

Birgitte Gøyes mor Mette Bydelsbach, Mogens' første hustru, var som tidligere nævnt, bisat i Gråbrødreklosterkirken. Gøyefamilien sørgede for at kisten, med gravstenen, blev flyttet herfra ud til Gunderslev kirke, der ligger som nabo til Gunderslevholm, herregården hun havde ejet og som blev arvet af sønnen Eskild Gøye. Samtidig har gravstenen åbenbart fået en genopfiskning i det at, personfiguren i relief, Mette, er klædt i en dragt som passer til 1550-erne og ikke til hendes dødsår ca. 40 år tidligere. Det formodes at det var Birgitte, som bestilte gravsten til flere i familien, der sørgede for at hendes mors fik et passende gravminde på hendes blivende lejested.

